

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm X. Licet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

1 **NOTANDVM** Vn. Causæ non tantum criminales, sed etiam ciuiles seu reales, quæ vel clerici inter se, vel laici aduersus clericos instituunt, coram Ecclesiastico non seculari iudice tractari debent, ita arbitror intelligenda esse verba huius c.

2 **QVÆRUNT** Canonistæ cum Gl. ver. aliquid, si clericus laico litem moueat coram iudice seculari, vtrum ea decidenda sit secundum leges & consuetudines fori secularis, an canonici? Respondeo & Dico I. Circa ea quæ pertinent ad ordinem procedendi seu litis ordinationem, clericus seruare debet leges & consuetudines fori secularis, in quo litigatur, modò rationabiles sint, nec libertati Ecclesiasticæ repugnent. Ita Hostiensis in summa de consuet. n. 12. Imola, Abb. n. 10. & c. seq. n. 14. vbi generalem regulam tradit, quòd in preparatorijs & ordinarijs iudicijs seruandæ sunt leges loci, in quo iurisdictione exercetur. Et Gl. in Clem. dispensationem, ver. vsuris, de iudicijs, vbi ait, quòd Papa non potest iudicarium ordinem fori secularis tollere, quamobrem clericus agens contra laicum, libellum offerre debet, cautionem præstare, ferias & tempus instantiæ litis seruare, sicuti in foro ciuili exigitur, quæ admodum & vice versà laicus in foro Ecclesiastico litigans eiusdem leges seruare tenetur. Vide quæ docet Baldus, & quæ dixi in c. Ecclesia, 10. de constitut. vbi similiter dictum est, si clericus contractum celebret, vel testamentum condat in loco subiecto seculari Magistratui, quòd eiusdem loci leges & consuetudines rationabiles seruare debeat.

3 Dico II. Quod attinet ad decisionem causæ, Iudex in foro seculari etiam agente clerico vel Ecclesià contra laicum iudicat secundum leges seculares, saluà tamen exemptione & libertate Ecclesiasticà. Ita Gl. & Imola l. c. Declaratur exemplis. Si clericus in foro ciuili agat contra laicum ad præstanda sibi legata ex testamento minus solemniter, v. g. non habente testes, in tali casu iudicabitur contra clericum secundum leges ciuiles, quippe quibus clericus etiam obligatur, vti dixi in cit. c. Ecclesia, & lib. 1. Th. mor. tr. 4. c. 13. Sin autem Ecclesia in foro seculari

petat legata ex testamento minus solemniter, iudicari debet non secundum ciuiles leges, quia causa Ecclesiæ in hac re priuilegiata est seu exempta, sed secundum ius naturale & canonicum, vti dixi lib. 3. Th. mor. tr. 5. c. 2. Sed & vice versa, si clericus vel laicus contra clericum agat in foro seculari circa materiam profanam, plerumq; iudicabitur secundum ciuiles constitutiones, v. g. si quis à clerico emptore prædiū iure propinquitatis retrahere velit iuxta ea, quæ dixi in c. constituti, 8. de in integrum restitut. Item si quis à clerico exigat legata ex testamento minus solemniter, repellendus erit iuxta sanctiones imperiales, licet spectato iure canonico ea solemnitas v. g. tantus testium numerus non requiratur.

Neque obstat his responsio huius capituli, quòd iudex Ecclesiasticus causas clericorum canonico iure definire debeat, cum enim ius canonicum leges ciuiles, quæ irrationabiles non sunt, admittat, & à clericis quoque obseruari velit, c. 1. de noui operis nuntiat. satis conuenienter iuri canonico Iudex ciuiles causas decidit, quando partes ad obseruationem legum ciuiliū compellit.

CAPITVLVM X.

Licet.

PARAPHRASIS.

Laici quidam Vercellenfes declinantes ciuitatis suæ consules, super causis temporalibus literas à Papa quandoque impetrarunt. Qua de re apud Innocentium III. questi sunt consules; is autem scribit Vercellensi Episcopo, vt si contigerit tales à laicis literas impetrari, eas irritas esse declaret, dummodò consules parati sint conquerentibus iustitiam exhibere: si verò accadat, eos, qui causas suas & querelas ad tribunal seculare deferunt, à consilibus grauari, tum illis liceat, sicut hætenus consuetum fuit, ad Episcopum, aut, si malint, ad Papam appellare, & præsertim eo tempore, cum vacante imperio ij, qui à iudicibus opprimuntur, ad superiorem magistratum recursum

cursum non habent: quòd si verò iidem consules à partibus tanquam suspecti recusati fuerint, tum per arbitros communiter electos causa suspicionis cognoscenda erit, & si ea iusta fuerit iudicata, etiam hoc casu ad Episcopum vel Papam recurri debet.

SUMMARIUM.

1. Rescriptum à laico contra laicum in causa non ecclesiastica impetratum à Papa, est ipso iure irritum, nisi iudex secularis partes grauet, vel iustitiam eis administrare nolit; tum enim ad Episcopum vel Papam recurri potest.
2. In foro civili iudex ordinarius recusari non potest ad eum effectum, ut remoueat, sed ut socius ei adiungatur. In foro autem canonico recusari potest etiam ut remoueat, modo causa recusationis exprimat, quæ si dubia sit, ab electis arbitris causa suspicionis cognoscenda est.
3. Iudices delegati iure canonico & civili recusari possunt ob causam iustam.

NOTANDVM I. Rescriptum à laico contra laicum in causa non Ecclesiastica impetratum à Papa, est ipso iure irritum. Rationem dat Innocentius hic, quia in causis temporalibus Christianorum Papa iurisdictionem non habet, nisi temporalis suæ iurisdictioni subiecti sint.

Excipitur verò hic, nisi Iudex secularis partes grauet, vel iustitiam eis administrare nolit, tum ad Episcopum vel Papam recurri potest: id verò (vbi in textu indicatur) dicitur propter consuetudinem, quæ eo loco & tempore viguit, alioquin verò spectato communi iure si Iudex secularis inferior aliquem grauet, vel iustitiæ administrationem neget, ad Superiorem ipsius, videl. Imperatorem, vel Regem, eius querela deferri debet, vti hic tradit Innocent. n. 1. Imola n. 10. sed tum demùm ad Iudicem Ecclesiasticum deueniendum est in causa temporalis, si nullus Iudex secularis reperiatur, qui iusti-

tiam administret, vti hic notauit Abb. n. 9. & consentit c. si duobus, 7. §. denique, de appellat.

NOTANDVM II. Circa recusationem Iudicum ordinariorum variæ sunt tribunali-um consuetudines, nam in foro civili Iudex ordinarius recusari non potest ad eum effectum, ut remoueat, sed ut socius ei adiungatur, sicuti docet Bartolus in Authent. si verò contigerit. n. 1. & fusè Iason n. 4. C. de iudicijs. vbi addunt, opus non esse causam recusationis allegare aut probare. At verò in canonico foro Iudex etiam ordinarius recusari potest, ita ut remoueat, dummodò causa recusationis exprimat, de qua si dubitetur, num iusta sit, arbitri eligendi erunt, qui de causa suspicionis cognoscant, & si iusta sit, procedatur eo modo, quo dictum est in c. 4. hoc tit.

Quare hic duo specialia erant propter loci consuetudinem: primum, quòd etiam in civili foro consules ex iusta causa, eaque probata recusari poterant, ut remouerentur, secundum quòd consules recusati non poterant causam alteri delegare, neque ad Superiorem, sed ad Episcopum vel Papam remittere debebant. Ita Gl. hic, & Abb. in fine huius c.

Quòd verò attinet ad Iudices delegatos, ij non tantum iure canonico ob causam iustam recusari possunt c. causam, 17. c. cum super, 23. c. suspicionis, 39. de offic. delegati, sed etiam civili iure, vti constat ex l. apertissimi, 16. C. de iudicijs. & l. vlt. C. eodem, vbi dicitur, si Iudex delegatus recusetur ob causam iustam coram ipso, aut, absente eo, coram loci præside propositam, tum partes cogendas esse, ut arbitros eligant, quorum sententiam exequetur Iudex à Principe delegatus, qui ob eandem causam executor ibi vocatur, interprete Gl. in cit. l. apertissimi, si autem appellatum sit ab arbitris, non ad delegatum (quippe suspectum ac recusatum) sed ad Superiorem seu Principem appellatio deuoluetur.

* * *

CAPIT.